

Arsenał Miejski oraz baszty Stolarzy i Cieśli

2020-09-11

Kontynuujemy spacer szlakiem fortyfikacji Krakowa i zapraszamy na ul. Pijarską, gdzie znajduje się Arsenał Miejski, a także baszty Stolarzy i Cieśli. Zachęcamy także, by wybrać się na zrewitalizowany plac Świętego Ducha, który został na nowo otwarty 8 września - w Dniu Solidarności Miast Światowego Dziedzictwa.

Arsenał Miejski

Arsenał Miejski powstał w latach 1565-1566 jako drugi arsenał w Krakowie – po wzniesionym kilkadziesiąt lat wcześniej przy Bramie Grodzkiej Arsenał Królewskim. Został zlokalizowany przy murach obronnych pomiędzy Basztą Stolarzy a Basztą Cieśli w sąsiedztwie Barbakanu, ponieważ wówczas uznano że to właśnie tutaj, od strony północnej, grozi miastu zawsze największe niebezpieczeństwo. Pierwotnie Arsenaal Miejski był budynkiem parterowym z łamanego piaskowca. W zachowanej do dziś kolebkowo sklepionej dużej sali przechowywano strzelby i działa, a w podziemnym magazynie składowane były beczki z prochem.

Sześćdziesiąt lat później w budynku zrobiono nowe sklepienie i przykryto go łamanym dachem krakowskim. Z XIX-wiecznej rozbiórki murów miejskich arsenał ocalał dzięki interwencji senatora Feliksa Radwańskiego. W latach 1854–1861 został przebudowany przez Antoniego Stacherskiego – nadbudowano piętro z przeznaczeniem na magazyn i koszary oraz nadano budynkowi kształt włoskiego, wczesnorennesansowego zameczku. W 1874 roku gmina ofiarowała Arsenaal Miejski razem z basztami Stolarską i Ciesielską na cele muzealne księciu Władysławowi Czartoryskiemu.

Baszta Stolarzy

W obrębie krakowskich murów miejskich zachowały się trzy baszty: Cieśli, Stolarzy oraz Pasamoników. Baszta Stolarzy zwana również Basztą Stolarską lub Basztą Stolarzy i Powroźników została wzniesiona w XIV lub XV w z cegły na kamiennej podstawie. Tę półokrągłą budowlę w stylu gotyckim, zwieńczoną gankiem na kamiennych wspornikach, przykrywa tzw. namiotowy dach. Baszta stanowiła obronę dla Bramy Floriańskiej, a później także Barbakanu. Za jej obronę odpowiedzialne były cechy Stolarzy oraz Powroźników.

Baszta Cieśli

Kamienna, kwadratowa podstawa Baszty Cieśli pochodzi z początku XIV wieku i w takiej formie przez ponad sto lat, była jedyną basztą w murze obronnym pomiędzy bramami Floriańską, a Sławkowską. W XV wieku została nadbudowana o trzecią, sześcioboczną kondygnację, w której znajdują się wnęki o uskokowych ościeżach, zamknięte półkoliście w górnej części. Basztę wieńczy dach o kształcie zbliżonym do ostrosłupa sześciobocznego, który przykryty jest czerwoną dachówką. Za obronę tej baszty odpowiedzialny był cech Cieśli.

Baszta Ciesielska wraz ze znajdującą się po zachodniej stronie Basztą Mieczników, a od wschodniej Basztą Stolarzy, stanowiła silny zespół wspierający obronę Bramy Sławkowskiej od strony wschodniej,

oraz Bramy Floriańskiej od strony zachodniej.

Ocalone przed rozbiórką

Obie baszty i arsenał, podobnie jak reszta murów miejskich, miały być przeznaczone do rozbiórki po decyzji cesarza Franciszka. Jednak dzięki wstawiennictwu prof. Feliksa Radwańskiego w styczniu 1817 r. w senacie Rzeczypospolitej Krakowskiej, pozostawiono dla potomnych Barbakan, Arsenał Miejski, Bramę Floriańską, a także trzy baszty: Stolarzy, Cieśli i Pasamoników oraz fragment średniowiecznego muru obronnego.

Uratowany od zburzenia Arsenał Miejski oraz Baszta Stolarzy i Baszta Cieśli w 1874 roku podarowane zostały przez miasto księciu Władysławowi Czartoryskiemu z przeznaczeniem na Muzeum Książąt Czartoryskich. Pod tą nazwą muzeum funkcjonowało do końca 2016 roku, było prowadzone przez Fundację XX Czartoryscy. Od 2017 roku obie baszty i arsenał stanowią własność Skarbu Państwa i mieści się w nich oddział Muzeum Narodowego w Krakowie.

W latach 2015-2016 przeprowadzono gruntowny remont i wykonano prace konserwatorskie Arsenału Miejskiego oraz Baszty Ciesielskiej i Baszty Stolarskiej. W ramach tego remontu wykonano izolację przeciwwilgociową, wymieniono dachówkę, odczyszczono mury, przeprowadzono konserwację i rekonstrukcję stolarki okiennej, a także odnowiono wnętrza. Prace były współfinansowane z budżetu miasta – dotacje wyniosły 780 tys., co stanowiło 35 proc. kosztów. Pozostałe środki pochodziły z Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Odkrycia podczas renowacji

W trakcie realizacji projektu izolacji murów fundamentowych Arsenału Miejskiego i Baszty Ciesielskiej poprzedzającego prace konserwatorskie przy elewacjach odkryto przebieg muru kurtynowego (zewnątrznego), relikty rozebranego muru obronnego miasta zachowanego do dziś m. in. pomiędzy Bramą Floriańską, Basztą Pasamoników i Basztą Stolarską oraz trzy kanały.

W trzech wykopach przed północną ścianą Arsenału Miejskiego natrafiono na kamienny mur kurtynowy o grubości dwóch łokci (ok. 120 cm). Zachowała się jego dolna partia z chodnikiem i fragment przedpiersia, natomiast mur obronny o grubości ok. 2,30 m, dochodzący pierwotnie do Baszty Ciesielskiej, został głęboko wybrany.

Jeden z kanałów - kamienny z ceglanym sklepieniem, znajduje się pod dawną uliczką przymurną, czyli między tzw. Klasztorkiem i Arsenalem. Drugi kanał w obrębie Plant, o podobnej formie i wielkości (całkowicie kamienny), biegnie równolegle do zachodniej ściany Arsenału Miejskiego. Trzeci kanał, bardzo krótki lecz znacznie większy od poprzednich, zachował się fragmentarycznie między relikdami wielkiego muru obronnego, a kościołem ojców pijarów. Jest w całości wzniesiony z kamienia łamanego i z tego samego materiału wykonano jego częściowo zachowane sklepienie. Przeprowadzone badania architektoniczne potwierdzają, że najstarszymi obiektami są mury obronne, a kanały powstały nieco później.

**Magiczny
Kraków**

Spacer szlakiem zabytków, spacer szlakiem dziedzictwa

Wszystkim, którzy w ten weekend wybiorą się, by zwiedzić fortyfikacje i zajrzeć do arsenału i baszt, polecamy także spacer po zrewitalizowanym placu Świętego Ducha, który został uroczyście otwarty po remoncie 8 września – w Dniu Solidarności Miast Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Poza otwarciem odnowionego placu Świętego Ducha z pamiątkowym dębem przypominającym o prezydencji Krakowa w Organizacji Miast Światowego Dziedzictwa (OWHC) i uruchomieniem milczącego od kilku dekad dzwonu na Wieży Ratuszowej nazwanego Bolesławem krakowskie świętowane to także specjalna edycja Kiermaszu Książki, czy też możliwość zwiedzania Domu pod Krzyżem z przewodnikiem.

W cyklu [#krakowheritage](#) przybliżamy odnowione krakowskie obiekty. Zachęcamy do spacerowania ich szlakiem i publikowania zdjęć z tych wędrówek w mediach społecznościowych z hasztagiem [#krakowheritage](#). Wspólnie pokażmy, że jesteśmy dumni z efektów opieki nad zabytkami naszego miasta. Bądź turystą w swoim mieście – [#zwiedzajKrakow](#) i odkrywaj na nowo cenne zabytki.

Chcesz poznać więcej odnowionych zabytków Krakowa? - pozostałe odcinki cyklu [#krakowheritage](#) możesz znaleźć [tutaj](#).